

**Общинска стратегия за детето
/2012-2015 г./**

**Община Велико Търново
април 2012 г.**

I. Въведение

Общинската стратегия за детето /2012 – 2015 г./ има за цел определяне на общинските приоритети в областта на социалните услуги за деца, които отразяват специфичните местни потребности и е съобразена с останалите стратегически и програмни документи на Община Велико Търново.

Рамката на настоящата стратегия се определя от водещата Стратегия за развитие на социални услуги на Община Велико Търново /2011 г. – 2015 г./, в която са формулирани основополагащите принципи и стратегически цели за и при предоставянето на видовете социални услуги за всички целеви групи на територията на общината.

Общинската стратегия за детето /2012 г. - 2015 г./ е съобразена с приоритетите, разработени в Националната стратегия за детето /2008 г. - 2018 г./, Стратегията на Съвета на Европа за правата на детето /2012 г. – 2015 г./, Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Р България” и Планът за действие за изпълнение на Стратегията, Националната програма за гарантиране на правата на децата с увреждания /2010 г. – 2013 г. /.

Настоящата стратегия е разработена от Работна група определена със Заповед № РД 22-194/06.02.2012 г. на Кмета на Община Велико Търново, в която са включени представители на заинтересованите страни в общината (общинска администрация, Дирекция „Социално подпомагане”, НПО – доставчици на социални услуги и други структури на местната власт), ангажирани с организирането и изпълнението на социалната политика на местно ниво.

II. Визия и приоритети

Общинската стратегия за детето /2012 г. - 2015 г./ е основана на визията за ефективна, качествена и достъпна подкрепа за всяко дете в община Велико Търново, която му помага да се развива свободно и пълноценно и гарантира неговите права.

1. Приоритети:

- Достъпни социални услуги за децата и семействата, които имат нужда от подкрепа и работа по насърчаване на отговорното родителство;
- Продължаване процеса на деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа;
- Политика, насочена към подобряване качеството на живот и качеството на образование на децата в община Велико Търново.

2. Общи принципи:

- Всички действия, услуги и мерки са насочени към търсене и постигане на най-добрия интерес на детето и неговият интерес има приоритет над интересите на останалите страни – родители, осиновители, приемни родители, професионалисти, персонал в заведенията за социални услуги;
- Всички деца имат еднакви права и достъп до услугите без значение на тяхната раса, цвят на кожата, пол, език, религия, политически или други възгледи; национален,

етнически или социален произход; увреждане; имуществено състояние; рождение или друг статут на детето;

- Търсене и предлагане на интегриран подход при предоставяне на подкрепата за децата и техните семейства;

- Приоритетно се осигурява подкрепа на семейството, като най-доброто място за отглеждането на детето;

- Всяка социална услуга е резултат на отчетени специфичните нужди на отделното дете;

- Социална работа за активно социалното включване - водещ приоритет в предоставянето на услугите;

- Осигурена комуникация между всички страни, ангажирани в грижата за децата.

III. Анализ на ситуацията.

При структурирането на системата за социални услуги за деца и младежи на територията на община Велико Търново следва да се имат в предвид следните обективни тенденции и фактори:

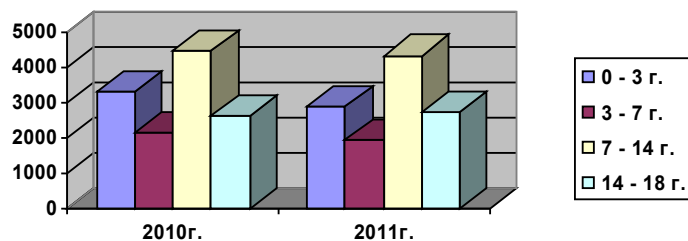
1. Демографски показатели

Данните за последните три години, предоставени от Националния статистически институт, за живеещите на територията на Община Велико Търново деца очертават следната картина:

Населението на Община Велико Търново при последното преброяване през 2011 г. е 88 670 души, разпределени в 89 населени места. Децата, живеещи на територията на общината са 11 886, чиито брой в сравнение с 2009 г. - 12 570 и 2010 г. - 12 554 представя една устойчива тенденция към намаляване. Тази тенденция кореспондира с процесите в национален план и е в пряка зависимост, както от недобрите социално-икономически условия в страната през последните години, така и от намаляващата група на жените във фертилна възраст / 2010 г. - 29 579 жени; 2011 г. - 29 064 жени/.

Раждаемостта на територията на общината също е в неблагоприятни стойности и запазва тенденцията от предходния период за намаляване. По данни на Регионална здравна инспекция – гр. Велико Търново живородените деца в Община Велико Търново за 2010 г. са 811, от които 728 деца са родени в градовете и 83 деца са родените в селата. Броят на родените през 2011 година деца е 464, от които 401 деца са родени в градовете и 63 в селата. От представените данни е видно, че за проследявания период продължава да се наблюдава тревожната тенденция за изключително ниска раждаемост и присъствие на детско население в малките населени места.

Данните за последните две години, предоставени от Националния статистически институт, за живеещите на територията на Община Велико Търново деца очертават следната картина:

Диаграма 1: *Разпределение на детското население по възрасти*

Посочените в диаграмата данни за децата на територията на общината, потвърждават представената негативна тенденция при раждаемостта през последните години в национален мащаб.

Въпреки, че концентрацията на детското население е в градовете, на територията на Община Велико Търново има села, в които живеят над 100 деца и младежи. Това са с. Балван, с. Беляковец, с. Леденик, с. Ресен, с. Самоводене, което предполага наличие на специалисти, развитие на услуги и дейности за осмисляне свободното време на децата и младежите в тези населени места.

На територията на гр. Велико Търново, кв. „Света гора“ се оформя като район, в който живее компактно малцинствено население. Живеещите на ул. „Алеко Константинов“ и ул. „П.Яворов“ към настоящия момент са настанени в нови общински жилища, което е предпоставка за тяхната интеграция и преодоляване процеса на сегрегация. В населените места извън гр. Велико Търново, компактни групи население от етническите малцинства, живеят в гр. Килифарево, с. Водолей, с. Ново село, село Ресен, село Леденик и село Балван.

Според резултатите от последното преброяване на населението по отношение структурата на семействата, най-голям е броят на едночленните домакинства - 16 037, следват двучленните - 10 413, тричленни - 7 745, четиричленни - 4 277. Най-малък е при деветчленни и повече - 25. В сравнение с данните от предходния период на преброяване се отчита значително увеличение на едночленните домакинства, и намаляване на три - и четиричленните домакинства.

Националната статистика и изследванията констатира тенденция на промяна и в брачното поведение - продължават да намаляват сключените бракове и да се запазва броят на разводите. В тази връзка и в община Велико Търново се увеличава броя на самотните родители, които полагат сами грижи за децата си.

Тези нови модели на семейно поведение, както и посочените по - горе данни за увеличен брой двучленни семейства, изискват разработването на нови видове алтернативни социални услуги за деца и подкрепа на техните семейства, които да отговарят на спецификата и потребностите на целевите групи.

При анализа на социално - демографската картина на община Велико Търново се открояват и други основни фактори, които обуславят рискове от социално изключване и формират рискови групи деца, лица и семейства в неравностойно положение.

Броят на пълнолетните лица под линията на бедност – лица и семейства с достъп до целева помощ за отопление за периода 2009 г. – 2011 г. по данни на Д”СП”- гр. В. Търново е както следва:

Отоплителен сезон – 2009 г. – 2010 г.	1452 лица
Отоплителен сезон – 2010 г. – 2011 г.	1133 лица

Брой лица и /или семейства в неравностойно положение към 31.12.2010 г. и 31.12.2011 г. по данни на Д “СП” – гр. Велико Търново:

	31.12.2010 г.	31.12.2011 г.
Лица, получаващи месечни социални помощи	306	316
Сам родител, отглеждащ дете/ деца	95	102

Въпреки наблюдаваното намаляване на лицата, получаващи целева помощ за отопление, се наблюдава нарастване на броя на лицата в неравностойно положение на територията на общината.

Бедността е явление с много измерения, а не само въпрос на липса на доходи сред част от населението. Съгласно концепцията за детската бедност, използвана от Изследователския център на УНИЦЕФ "Иноченти", "детската бедност е ситуация, при която детето има стандарт на живот, който не допринася за неговото физическо, умствено, духовно, морално и социално развитие".

Последица от бедността при децата е също така нарушаване на техните права и лишаването им от равни възможности за бъдещо развитие. От друга страна, нарушаването на основни права на децата по различни причини (различни форми на дискриминация) е предпоставка за бедност. Друго следствие от бедността е, че тя влияе индиректно върху процеса на социализация.

Измеренията на детската бедност предполагат разглеждане на взаимовръзките и тенденциите сред децата, като се използва подход, основаващ се на правата, отразявайки състоянието на децата в няколко сфери - здравеопазване, образование и личностно развитие, социално включване и участие, както и други нововъзникващи в бързо променящия се свят потребности. Намаляването на риска от изпадане в бедност и социално изключване е един от основните дългосрочни приоритети при разработване на Общинската стратегия за детето / 2012 г. – 2015 г./ . Налице е тенденция за намаляване равнището на бедност сред населението, но все още рискът от бедност е по-силен за някои от идентифицираните рискови групи (етнически малцинствени групи, самотни родители, деца в риск, дългосрочно безработни и други).

Ражданията на майки под 18 години и изоставените новородени деца нараства, докато децата, настанени в специализирана институция, настанени при близки и роднини, в приемни семейства или осиновени за 2010 г. и 2011 г. са с относително постоянни стойности.

Период	Майки под 18 г.	Изоставени новородени деца	Деца настанени в специализирани институции	Деца настанени при близки и роднини	Деца настанени в приемни семейства	Осиновени деца
2010 г.	13	16	41	18	2	41

2011 г.	21	25	44	22	6	41
---------	----	----	----	----	---	----

Тези изводи налагат констатацията за ясно изразена необходимост от услуги по ранна превенция на изоставянето, взаимодействие между лечебни заведения, Отдел „Закрила на детето” и Център за обществена подкрепа, които да оказват подкрепа на родители и деца в семейна среда.

По данни от Дирекция „Социално подпомагане” се наблюдава увеличаване на броя на случаите за работа с деца в риск. През 2010 г. ангажираните специалисти са работили по 535 случая, а през 2011 г. случаите са 571.

2. Здравни показатели

На територията на Община Велико Търново не се регистрират съществени промени по отношение здравните показатели на детското население в сравнение с предходните периоди. Детската смъртност за 2010 година е 8,2 %, а за 2011 година намалява значително на 4,3%. Основни причини за детската смъртност в региона са болести на дихателната и храносмилателната системи, състояния възникващи през перинаталния период и вродени аномалии. Децата в общината с вродени аномалии за 2010 година са 10 , а за 2011 г. – 6, което показва тенденция за намаляване. Към същия период обаче се наблюдава тенденция за увеличаване на деца, родени с ниско тегло. През 2010 г. техният брой е 67, а за 2011 г. са 100.

Тази статистика показва необходимостта от провеждане на обучителни модули, насочени към младите родители, по отношение здравословен начин на живот, борба с вредните навици, необходимост от проследяване на бременността от специалист.

По данни на Регионална здравна инспекция - гр. Велико Търново за 2010 година в общината са извършени 7 аборта на жени от 15 до 19 години, и съответно на 6 жени за 2011 година от същата възрастова група. Така представената информация очертава възможността една част от тези аборти да са на непълнолетни момичета. Не съществуват официални данни за регистрирани непълнолетни бременни.

Най - често срещаните заболявания при деца от 0 – 17 г. са тези на дихателна система, кожни заболявания и някои инфекциозни болести, според предоставената информация от Регионална здравна инспекция - гр. Велико Търново.

Като основни фактори, влияещи на здравето на подрастващите и съответно благоприятстващи заболяемостта при тях могат да се идентифицират:

- Нездравословен начин на живот;
- Неблагоприятна околна среда;
- Ниска здравна култура;
- Лоши хигиенно-битови условия;
- Ниска спортна активност и др.

С цел намаляване влиянието на тези фактори е необходимо:

- Разширяване на профилактичните мерки за опазване здравето на децата;
- Организиране и провеждане на извънкласни и извънучилищни дейности за развитие на уменията на учениците на природоматематическите и хуманитарни науки, здравното образование и здравословния начин на живот;

- Осмисляне на свободното време на учениците, включително през периода на ваканциите, посредством създаване на кръжоци и клубове по интереси.

За отглеждане, възпитание и обучение на децата до 3-годишна възраст в община Велико Търново са разкрити 5 (пет) общински дневни детски ясли и четири яслени групи към обединените детски заведения. Функционира и Детска млечна кухня със седем раздавателни пункта.

Детски ясли и ДМК в Община Велико Търново

№	Детска ясла	Капацитет	Брой групи
1.	ДЯ "Пролет"	70	6
2.	ДЯ "Мечо Пух"З	52	4
3.	ДЯ „Щастливо детство“	56	4
4.	ДЯ „Слънце“	56	4
5.	ДЯ „Зорница“, гр. Дебелец	40	3
6.	Детска млечна кухня с раздавателни пунктове	330	
7.	Яслена група към ОДЗ "Св. Св. Кирил и Методий"	16	1
8.	Яслена група към ОДЗ "Пролет"	8	1
9.	Яслена група към ОДЗ "Ален мак"	16	1
10.	Яслена група към ОДЗ "Рада Войвода"	16	1

На територията на община Велико Търново са разкрити и функционират **35 (тридесет и пет) здравни кабинети** в училища и детски градини. В тях работят 34 медицински специалисти (лекари, фелдшери и медицински сестри).

3. Образование

Сред основните приоритети на Община Велико Търново е осъществяването на дейности за задоволяване на образователните потребности на населението. В условията на делегирани бюджети детските градини и училищата се стремят цялостно да обхванат децата, подлежащи на образование и да подобрят максимално материалната база и условия за учебна дейност.

На територията на Община Велико Търново функционират 23 детски градини, от които 12 са в град Велико Търново и 11 са разпределени в различни населени места в общината. Общият брой на децата, посещавали детска градина през 2010 г. е 2339. По данни на Дирекция „Образование“ в Община Велико Търново за 2011 година са разкрити 2200 места в Детски градини и 260 за предучилищна подготовка.

През 2011 година е закрыта единствената за Общината седмична група в ОДЗ „Св. Св. Кирил и Методий“, поради недостатъчна посещаемост.

На територията на Община Велико Търново съществува добре изградена мрежа от образователни и учебни заведения. В общината има 30 училища, които са разпределени, както следва:

- Основни училища – 13;
- Средни общообразователни училища и професионални училища –15;
- Помощни училища - 2;

Само едно от всички средни общообразователни и професионални училища се намира извън град Велико Търново и е разположено на територията на град Дебелец. Основни училища извън общинския център има в 8 населени места - с. Церова кория, с. Самоводене, с. Ресен, с. Балван, с. Леденик, с. Водолей, гр. Дебелец и гр. Килифарево.

По данни на Регионалния инспекторат по образование - гр. Велико Търново броя на учениците в началото на 2010 г. е 9228, а в края на годината е 9199 деца, разпределени в 440 паралелки. През 2011 г. се наблюдава тенденция към намаляване броя на учениците, като в началото на годината техният брой е 9147, а в края – 8859 деца, разпределени в 429 паралелки.

Посочените данни показват, че намалява броя на децата, включени в образователния процес и същевременно броя на отпадащите ученици нараства. В резултат на извършената социалната работа по превенция на отпадане от училище в двата Центъра за обществена подкрепа в община Велико Търново са отчетени следните фактори, водещи до отпадане на децата от училище:

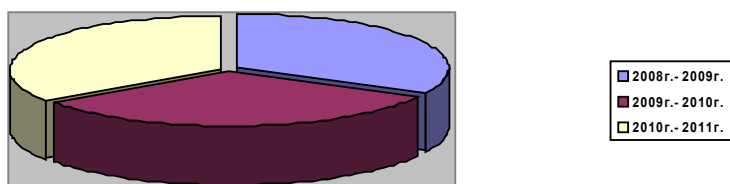
- Лошо икономическо състояние на семейството, в което детето живее;
- Придържане към определени културни стереотипи, когато семейството живее в компактна група сред представители на собствения етнос. Етническата принадлежност проявява влиянието си върху отпадането от училище, както чрез икономически мотиви за напускане, така и чрез т.нар. семейни причини /ранни бракове, непълни семейства и др./;
- Някои педагогически фактори: трудности, които детето среща в училище, интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище, конфликтни отношения със съученици и/или учители, качество и методи на преподаване и подкрепа на децата с трудности при усвояване на учебния материал.

За създаване на стимулираща учебна среда за превенция на отпадането на учениците и тяхното привличане към училище са използвани възможностите на Модул 2 „Осигуряване на допълнително обучение за деца от подготовителните групи” и „Осигуряване на допълнително обучение на учениците за повишаване на нивото на постиженията им по общообразователна подготовка” по Национална програма „С грижа за всеки ученик”. В резултат от реализираните дейности се повиши качеството на образователния процес в три училища на Община Велико Търново – СОУ „Вела Благоева” – гр. В. Търново, ОУ ”Н. Рилски”, гр. Килифарево и ОУ ”П. Берон”, гр. Дебелец.

Създаването на условия и възможности за интегриране на децата с увреждания и за осигуряване на равен шанс на всички деца в училище е сред приоритетите на образованието в Община Велико Търново.

В Община Велико Търново функционира Ресурсен център за подпомагане на интегрираното обучение на деца със специални образователни потребности. През учебната 2008 г. - 2009 г. на ресурсно подпомагане са 98 ученици в 11 групи - 9 в училища и 2 в детски градини. За 2009 г. – 2010 г. обхванатите деца са 99. През

учебната 2010 г. - 2011 г. Екипът за комплексна педагогическа оценка към Центъра е насочил 104 деца и ученици за интегрирано обучение и ресурсно подпомагане.

Диаграма 2 - Включени на интегрирано обучение деца от община В.Търново за съответните учебни години

Тенденцията за нарастващия брой деца с потребности от интегрирано обучение предполага търсене на стратегическо решение при сформирването на нови групи за ресурсно подпомагане и назначаване на още ресурсни учители. Продължава оборудването на ресурсните кабинети, работата по осигуряване на помощни технически средства, съобразени с индивидуалните потребности на децата, както и адаптирането на архитектурната среда в много учебни заведения и извънучилищни звена. За улесняване достъпа на децата до детски и учебни заведения е изградена подкрепяща среда в ОУ” Н. Рилски”, гр. Килифарево и в ОУ „Б. Киро”, гр. Велико Търново. Рампи и санитарни възли са изградени в две гимназии – ПГТ „Д-р В. Берон”, ПГЕ „А. С. Попов” и в Ресурсен център за подпомагане на интегрираното обучение на деца със специални образователни потребности.

Проблеми, отчетени от РИО - Велико Търново са:

- липсата на единна система за оценяване знанията и постиженията на деца и ученици със СОП;
- недостатъчната като цяло подкрепяща среда;
- недостига на квалифицирани кадри, работещи с деца и ученици със СОП;
- дискриминационните нагласи по отношение на толерантност към различията.

В проведено анкетно проучване от специалисти от Център за социална рехабилитация и интеграция гр. Велико Търново, през м. март – м. април 2011 г. на територията на общината с цел проучване мнения и нагласи към включването на деца с увреждания в образователни заведения са участвали 142 възрастни и 700 деца, в т. ч.:

- 61 професионалисти, от които 18 от детските градини и 43 от училищата;
- 81 родители, от които 28 на деца от детските градини и 53 на деца от училищата;
- 96 деца в предучилищна възраст, 111 деца в начална училищна възраст и 397 – в средна училищна възраст /5-ти - 8-ми клас/

Изводите от направеното проучване са следните:

- Педагозите, които работят с деца с увреждания, не се чувстват достатъчно подготвени, не познават социалните услуги за деца с увреждания, които функционират на територията на община Велико Търново;

- Детето с увреждане е добре прието в училище, както от професионалистите, така и от своите връстници, т.е то има място в общообразователната система;

- Повечето анкетирани родители не са готови да приемат децата с увреждания като равнопоставени – вероятно, поради създадени негативни и дискриминативни нагласи към хората с увреждания.

Работата в сферата на образованието отдавна има не само образователни, но и сериозни социални параметри. В превенцията на негативните въздействия на социалната среда се обединяват усилията на училището, системата за закрила на детето, съществуващите на територията на Общината социални услуги, МКБППМН, РУП, НПО, средствата за масова информация и други професионалисти. За 2011 година от двата Центъра за обществена подкрепа са проведени обучителни тренинги, които са обхванали 206 деца в различни училища от община Велико Търново.

Част от социалната ангажираност на образованието е и работата с деца и младежи, принадлежащи към етнически малцинства, живеещи на село, където нивото на образование е по-ниско, достъпът до информация е по-ограничен, общността се отличава с консервативно отношение към образователния процес.

IV. Анализ на групите в риск и оценка на потребностите от социални услуги за деца в община Велико Търново

Разделянето на социалните рискове и на формите за тяхната защита е условно. То има за цел да обоснове приоритетните потребности от социална защита. Обикновено едно лице или семейство е засегнато от няколко от изброените рискове. Поради това конкретните социални дейности и услуги трябва да отчитат целия комплекс от социални проблеми. Същевременно те трябва да дават възможност на засегнатите лица да се справят сами с риска и да избегнат състоянието на зависимост и социална изолация.

Изведената статистическа, отчетна информация и направените изводи определят **основните рискови фактори за децата в община Велико Търново:**

- променена структура на семейството – пълно или непълно семейство, многодетни семейства, разширени семейства, приемни семейства;
- откъснатост от семейната грижа и липса на подкрепа от семейството - деца настанени в специализирани институции;
- трайни увреждания на деца ;
- местоживееене – отдалеченост на населеното място от общинския център, недостатъчни транспортни връзки и комуникация с общинския център;
- наличие на определен брой деца, необхванати в образователната система.

Специфичните рискове за децата в община Велико Търново са:

- Риск от negliжиране, изоставяне или загуба на семейна грижа;
- Риск от насилие;
- Увреждане или психично заболяване;
- Зависимости в детска възраст, девиантно поведение;

- Отпадане от училище;
- Рискови фактори на семейството - бедност, безработица, здравословен проблем на родители, недостатъчен капацитет на родителите да осигурят детското развитие;
- Трайна институционализация и прекъснатата връзка с биологичното семейство.

Под влиянието на тези фактори се обособяват следните рискови групи деца в община Велико Търново:

1. Деца, отглеждани извън биологичното семейство

➤ Деца, настанени в специализирани институции:

На територията на община Велико Търново функционират три специализирани институции за отглеждане на деца: Дом за медико-социални грижи за деца, гр. Дебелец и Домове за деца, лишени от родителски грижи в гр. Велико Търново и в с. Балван.

В гр. Велико Търново са разкрити 6 /шест/ Центъра за настаняване от семеен тип, в които през 2010 г. са настанени 69 деца, а през 2011 г. настанените деца са 64.

Основен фактор за изоставяне на децата и за предприемане мярка за закрила „извеждане извън семейството” е ниският социален статус на родителите. Безработицата, ниските доходи и липсата на финансова сигурност са основните мотиви, които карат родителите да търсят временно алтернативни грижи за децата си.

Друг фактор за извеждане на деца от семействата са negliжирането и неадекватните грижи, поради липса на родителски умения. Често под “липса на родителски капацитет” се крият битови проблеми и невъзможност на родителите да излязат от социалната изолация.

За основната част от децата, институцията е дългосрочно решение. Стратегическата насока на работа трябва да бъде реформиране или закриване на институциите и разкриване на Центрове за настаняване от семеен тип.

➤ Деца, отглеждани в приемни семейства, в семейства на близки и роднини.

През 2010 г. в община Велико Търново има две настанявания на деца в приемни семейства и 18 при близки и роднини. За 2011 г. в община Велико Търново са одобрени четири професионални приемни семейства, в които са настанени деца на възраст от 1- 12 г. Настаняването на деца при роднини и близки е една от формите на споделена грижа в рамките на разширеното семейство. При тези случаи е необходима психо-социална подкрепа на хората, поели грижата за децата, вместо техните биологични родители. Подкрепата трябва да бъде насочена едновременно към потребностите на децата да получават адекватни грижи и потребностите на роднините и близките да бъдат подкрепени при предоставяне на грижите за настанените при тях деца.

Отчита се необходимостта от следните мерки:

- развиване на услуги по ранна превенция на изоставяне - индивидуално консултиране, групови тренинги, „Училище за родители” и др.;
- услуги по превенция на ранни раждания;
- услуга за подкрепа на млади майки - Звено “Майка и бебе”;
- широка мрежа за семейно консултиране и подкрепа;

- развиване на приемна грижа;
- грижа и подкрепа за разширеното семейство.

2. Деца, отглеждани в семейството:

➤ Деца с увреждания, отглеждани в семейна среда.

По данни на Д"СП" в община Велико Търново към 31.12.2010 г. са регистрирани 218 деца с увреждания, а за 2011 г. те са 195 деца. Семействата на всички деца с увреждания се нуждаят от подкрепа за отглеждане на децата, като особено остро тази необходимост се проявява при свързаните групи в риск: самотни родители; семейства, в които единият партньор е личен асистент, многодетни семейства с деца с увреждане. Често тези деца остават изолирани в семейството, не посещават детски и учебни заведения. Необходимо е осигуряване на достъпна среда, диференциране на услуги за деца с различни по вид и степен увреждания, осигуряване на транспорт от селата и в рамките на града до социалните и здравни услуги, осигуряване на гъвкава дневна и почасова грижа, интеграция на децата с увреждания с връстниците им. Броят на децата с увреждане, съотнесен към капацитета на съществуващите Дневни центрове за деца с увреждания показва риска за адекватното осигуряване на техните нужди и необходимостта от нови мерки:

- Консултиране на родителите и децата;
- Широка информационна кампания за развитие и насърчаване на толерантността и приемане на различието;
- Мобилна социална работа;
- Личен асистент;
- Специализирани консултации със сурдопедагог, логопед, тифлопедагог и т.н.

➤ Осиновени деца, отглеждани в семейна среда

През 2010 г. и 2011 г. се запазва относително еднакъв броя на осиновените деца от специализирани институции. Семействата с осиновено дете се нуждаят от психологическа помощ и подкрепа за отглеждане и възпитание на децата.

➤ Деца, отглеждани в семейства в риск

Многодетни и непълни семейства, семейства в бедност, семейства с липса на жилище или в лоши жилищни условия, дисфункционални семейства.

➤ **Други деца в риск:** деца, жертви на насилие, деца с проблемно поведение, деца, получили полицейска закрила.

През 2010 г. 11 деца са получили полицейска закрила, а през 2011 г. техният брой намалява до 3.

Екипът за действие по Координационния механизъм за 2010 г. е провел 4 срещи, а за 2011 г. срещите са 12, което говори за зачестили случаи на насилие над децата. За жертвите на насилие остава необходимо осигуряването на сигурност, терапия за преодоляване на травмите, обществена и социална подкрепа.

Важни са специфичните групи на деца с рисково поведение, с противообществени прояви и поведенчески проблеми, предизвикани от различни фактори, като нисък родителски контрол, раздяла в семейството, бедност, безработица.

През 2010 г. са регистрирани 71 малолетни и непълнолетни нарушители, докато за 2011 г. техният брой намалява на 43. Водените на отчет малолетни и непълнолетни лица в ДПС при РУ "П" гр. В. Търново през 2010 г. и 2011 г. са 149. В резултат от дейността на специалисти с тези лица, за 2010 г., 12 от тях са снет от отчет, а през 2011 г. техният брой е 11. Причината поради която се снемат от отчет е поправка в поведението на лицата.

Често тази група се разпознава на късен етап, когато стигне до МКБППМН или до О "ЗД", тоест липсва ранно разпознаване и адекватни мерки за ранна превенция - още на ниво училище или детска градина. Много често проблемите при децата са провокирани от проблеми, свързани с родителския капацитет. Потребностите са от:

- психосоциално, правно и здравно консултиране;
- подкрепа на родителите;
- ангажиране на свободното време на децата.

Широко разпространена практика в семействата от всички социално - икономически слоеве е включването на баби и дядовци в грижата за децата. Няма данни за брой семейства, в които родителите са извън страната поради икономически причини и децата се отглеждат от възрастните баба и дядо – без Отдел "Закрила на детето" да е информиран.

Отчетено е увеличаване на общия брой деца под 7 - годишна възраст в община Велико Търново, което предполага наличие на социални услуги за такава целева група.

Отчетено е също, че 21 % от децата и младежите до 18 години живеят извън общинският център и много често това затруднява продължаване на образованието след осми клас.

Посочените изводи определят необходимостта от следните мерки:

- развиване на интегрирано образование в масовото училище с подкрепа от ресурсни учители;
- услуги за организиране на свободното време;
- подготовка за самостоятелен живот – консултиране на деца и юноши;
- мобилност на социалните услуги.

V. Налични социални услуги за деца в Община Велико Търново.

Основен фактор за изоставяне на децата и за предприемане мярка за закрила „извеждане извън семейството“ е ниският социален статус на родителите. Безработица, ниски доходи и липса на финансова сигурност са сред основните мотиви, които карат родителите да търсят временно алтернативни грижи за децата си. Друг фактор за извеждане на деца от семействата са negliжирането и неадекватните грижи поради липса на родителски умения.

Социалните услуги се основават на социална работа и са насочени към подкрепа за осъществяване на ежедневните дейности и социално включване на нуждаещите се лица и включват дейности, които подпомагат и разширяват възможностите на хората да водят самостоятелен и автономен начин на живот.

Специализираните институции за предоставяне на социални услуги са домове от пансионен тип, в които децата са отделени от своята домашна среда. Институционалната организация на живот не предполага наличие на доверителни връзки с поне един възрастен, индивидуална грижа, внимание, лично пространство за детето. Всичко това оказва негативно въздействие върху развитието на децата и тяхното поведение. Това от своя страна води до допълнителна икономическа и социална цена за цялото общество.

На територията на община Велико Търново са разкрити и функционират различни социални услуги, предоставяни в специализирани институции и услуги предоставяни в общността, насочени към децата и младежите в неравностойно положение.

1. Специализирани институции, функциониращи на територията на общината, които предоставят социални услуги за деца са:

Дом за медико-социални грижи за деца - гр. Дебелец - Във връзка с реформите по деинституционализация на децата е променена и цялостната политика на специализираната институция. Капацитетът е за 145 деца на възраст от 0 до 3 години. 20 от местата са определени за деца, посещаващи Дневния център. Услугите в него са свързани с диагностика на соматично, психично, неврологично, интелектуално и речево развитие на децата; изготвяне на индивидуални програми за медицинска и парамедицинска рехабилитация и рехабилитационни процедури; логопедични занимания; обучение на децата в умения за живот; обучение на родителите; арт-терапия. През последната година Центърът разширява дейността си чрез предоставяне на специализирана терапевтична работа за деца от аутистичния спектър.

Дом за деца „Пеню и Мария Велкови” – гр. Велико Търново е за деца от 3 до 18 години или до завършване на средно образование, но не повече от 20 годишна възраст, лишени от родителска грижа. Капацитета на институцията е 40 деца. ДДЛРГ “Пеню и Мария Велкови” предлага специална услуга за младежите, на които предстои напускане на институцията – “Защитено пространство”. В него младежите се подготвят за самостоятелен и независим начин на живот, придобиване на професионални и социални умения, повишаване на уменията за социално включване. Домът предлага седмична грижа за семейства, които временно се намират в затруднение или криза. Услугата стимулира поддържането на семейните отношения и връзки.

Дом за деца „Христо Смирненски” – с. Балван - за деца от 3 до 18 години или до завършване на средно образование, но не повече от 20 - годишна възраст, лишени от родителска грижа, с капацитет 35 деца.

В Дома са настанени значителен процент деца със специални образователни потребности. Малък е относителният дял на деца с увреждания, които се обучават в Помощно училище в с. Ново село. Като част от усилията за задържане на децата в семействата е предлаганата в Дома социална услуга „Дневна грижа” за 5 деца.

В посока реформиране на специализираните институции е и постепенното намаляване на техният капацитет. Целта е да се повиши качеството на услугите, индивидуализиране на грижите и максимално доближаване до семейната среда.

Деинституционализацията на децата, настанени в специализирани институции на територията на община Велико Търново се реализира чрез предоставяне на социални услуги в общността и услуги – резидентен тип, т.е. услуги, предоставяни в семейна среда или в близка до семейната среда, целящи социална интеграция и социално включване на децата и младежите в социално неравностойно положение.

2. Алтернативни социални услуги за деца, предоставяни в общността

„Кризисен център” – с. Балван – социална услуга от резидентен тип за деца на възраст от 6 до 18 години, които са жертва на трафик или са пострадали от насилие. Капацитетът на центъра е 10 деца. Основна цел на предлаганата услугата е осигуряването на сигурност и защита, подкрепа при справяне с преживяните травматични събития, което да позволи на децата успешно да се реинтегрират в биологичното семейство и общността.

„Център за настаняване от семеен тип за деца в риск” – гр. В. Търново, ул. “Никола Габровски” № 49 - социална услуга от резидентен тип за деца на възраст от 7 до 18 години, смесени по пол, възраст и степен на автономност. Капацитетът на услугата е 10 деца.

„Център за настаняване от семеен тип – Малък семеен дом „Надежда”, гр. В. Търново, ул. “Любен Каравелов” № 26 – социална услуга от резидентен тип, предназначена за деца в риск на възраст от 5 до 13 години, за които са изчерпани възможностите за отглеждането им в биологично семейство, в семейство на близки и роднини и приемно семейство. Капацитетът на услугата е 8 деца. Управлението на социалната услуга е предоставено на външен доставчик – Сдружение “SOS Детски селища – България”.

Център за настаняване от семеен тип I SOS – Младежки дом гр. Велико Търново, ул. “Охрид” № 4 - социална услуга от резидентен тип, която предоставя среда за пълноценното израстване и развитие на деца на възраст от 14 до 18 години, лишени от родителска грижа, за които са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или в приемно семейство или осиновяване. Капацитетът на услугата е 15 деца. Управлението на социалната услуга е предоставено на външен доставчик - Сдружение “SOS детски селища – България”.

Център за настаняване от семеен тип II SOS – Младежки дом гр. Велико Търново, ул. “Ильо войвода” № 4 - социална услуга от резидентен тип, която предоставя среда за пълноценното израстване и развитие на деца на възраст от 14 до 18 години, лишени от родителска грижа, за които са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или в приемно семейство или осиновяване. Капацитетът на услугата е 15 деца. Управлението на социалната услуга е предоставено на външен доставчик – Сдружение “SOS детски селища – България”.

Център за настаняване от семеен тип I – гр. Велико Търново, ул. “Цветарска” № 14 – социална услуга от резидентен тип за деца от 3 до 18 години,

изведени от специализирани институции за деца, лишени от родителска грижа, с капацитет – 8 деца.

Център за настаняване от семеен тип II – гр. Велико Търново, ул. “Цветарска” № 14 – социална услуга от резидентен тип за деца от 3 до 18 години, изведени от специализирани институции за деца, лишени от родителска грижа, с капацитет – 8 деца.

Двата центъра са разкрити по проекти за реформиране и модернизация на социалната инфраструктура на ДДЛРГ „Пеню и Мария Велкови” по ОП РР и ОП РЧР. От 2010 г. функционирането на услугите е държавно делегирана дейност.

„Наблюдавано жилище за младежи в риск” – гр. В. Търново - социална услуга от резидентен тип, предназначена за младежи, които напускат ДДЛРГ и не получават подкрепа от своето семейство, без физически, ментални и психични проблеми. Услугата предоставя условия за подготовка и преход към самостоятелен начин на живот, с подкрепата на екип от специалисти. Капацитетът на услугата е 4 лица. Управлението на социалната услуга е предоставено на външен доставчик – Фондация “Международна социална служба – България”.

„Център за обществена подкрепа” – гр. В. Търново, бул. “България” № 24 - социална услуга в общността за деца от 0 до 18 години и техните семейства, деца настанени в ДДЛРГ, деца извършители на противообществени прояви, кандидати за приемни родители и осиновители, както и приемни родители и осиновители. Социалната услуга е с капацитет 60 места. Управлението и е предоставено на външен доставчик – Фондация “Международна социална служба – България”.

Център за обществена подкрепа – гр. Велико Търново, ул. “Димитър Найденов” № 4 по Проект „Подкрепа на семейството. Превенция на изоставянето” - гр. Велико Търново - социална услуга в общността, предназначена за деца от 0 до 18 години - в риск от изоставяне, със специални образователни потребности /СОП/ и/или увреждания, в риск от отпадане от училище, с асоциално и рисково поведение; самотни родители; семейства в риск, срещащи затруднение в отглеждането на децата, родители на деца с увреждания и/или СОП; кандидати за приемни родители и осиновители; приемни родители и осиновители. Капацитетът на услугата е 120 лица. Изпълнява се от Сдружение “SOS Детски селища – България”.

С Решение № 989/17.06.2010 г. Великотърновски общински съвет даде съгласие за разкриване на социална услуга, предоставяна в общността “ Център за обществена подкрепа“ за деца и семейства в град Велико Търново, ул. “ Д. Найденов “ №4, с капацитет 40 потребители, считано от 01.01.2011 г. с цел семейно консултиране, подкрепа и превенция на изоставянето и финансиране по стандарти за издръжка от държавния бюджет, определени с Решение на Министерски съвет.

Социалната услуга е предназначена за деца от 0 до 18 години в риск от изоставяне, с специални образователни потребности и/ или увреждания, в риск от отпадане от училище, с асоциално и рисково поведение; самотни родители, семейства в риск, срещащи затруднения в отглеждането на децата, родители на деца с увреждания и / или СОП; кандидати за приемни родители и осиновители.

Услугата е предложена за разкриване като държавно делегирана дейност по начин на финансиране в проектобюджет 2012 година, към момента неразкрита. Ще бъде предложена за разкриване и в проектобюджет 2013 година.

„Център за социална рехабилитация и интеграция” – гр. В. Търново, бул. “България” № 24 - социална услуга в общността за деца и младежи с ментални и физически увреждания до 25-годишна възраст и техните семейства, които се нуждаят от съдействие и подкрепа с цел превенция на изоставянето и реинтеграция в семейна среда. Услугата е с капацитет 40 места. Управлението на социалната услуга е предоставено на външен доставчик – Фондация “Международна социална служба – България”.

„Дневен център за деца с увреждания” – гр. В. Търново, ул. “Георги Измирлиев” № 2 - социална услуга в общността за деца на възраст от 7 до 18 години и до 20 години в случаите, когато са учащи, които имат различно по степен и тип увреждане /ментално, физическо, множествено/, както и техните родители. Услугата е с капацитет 36 места. На децата се предоставя храна и транспорт след приключване на занятията им в учебните заведения и вечер след приключване на дейностите в центъра. Доставчик на услугата от месец юни 2009 година е Община Велико Търново.

Дневен център за деца с увреждания” – към ДМСГД гр. Дебелец е социална услуга за деца с ментални, физически и множествени увреждания между 0 и 7 години. Капацитет на услугата - 20 места. Услугите за децата се предоставят съобразно изготвена оценка на потребностите и индивидуален план за грижа. В Дневния център се предлага храна на децата ползващи целодневна грижа.

По данни на Дирекция "Социално подпомагане" в община В. Търново към 31.12.2010 г. са регистрирани 218 деца с увреждания, а за 2011 г. техния брой е 195. Семействата на всички деца с увреждане се нуждаят от подкрепа при отглеждане, като особено остро тази необходимост се проявява при свързаните групи в риск: самотни родители; семейства, в които единият родител е личен асистент, многодетни семейства с деца с увреждане. Често тези деца остават изолирани в семейството, не посещават детски и учебни заведения. Необходимо е да продължи осигуряването на достъпна среда, диференциране на услуги за деца с различни по вид и степен увреждания, осигуряване на транспорт от селата и в рамките на града до социалните и здравни услуги, осигуряване на гъвкава дневна и почасова грижа, интеграция на децата с увреждания с връстниците им. Броят на децата с увреждане, съотнесен към капацитета на съществуващите Дневни центрове за деца с увреждания показва риска за адекватното осигуряване на техните нужди и необходимостта от стратегическо планиране на нови мерки.

В началото на м. декември 2011 г. Община Велико Търново подписа Партньорско споразумение с Агенция социално подпомагане за изпълнение на проекта „И аз имам семейство” по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, схема „ **Приеми ме**”. По проекта е назначен Екип по приемна грижа, който до м. октомври 2013 г. ще реализира услугата „Приемна грижа” на територията на община

Велико Търново. След приключване на проектните дейности се предвижда услугата „Приемна грижа” да стане държавно делегирана дейност с капацитет 10 семейства.

На територията на Община Велико Търново функционират като общинска дейност 8 клуба за работа с деца и младежи „Отвори очи” и предстои разкриването на нови 8 до края на 2012 г. Клубовете са разкрити в малки населени места на територията на общината, където е идентифицирана липса на социални услуги или алтернатива на организацията на свободното време на деца и младежи.

Всички клубове осигуряват възможност за развитие на спортни, образователни, развлекателни и културни дейности за децата и младежите на територията на населеното място. Осигурена е подкрепа, информиране и консултиране на деца и младежи с цел превенция на рисковото поведение и пълноценно социално включване.

В Община Велико Търново функционира **Превантивен информационен център по наркомании**, чиято дейност е насочена към:

- Утвърждаване на устойчива и дългосрочна програма за първична превенция на злоупотребата с психоактивни вещества на територията на община Велико Търново и изграждане на активно позитивно отношение към здравословния начин на живот.

- Ранно откриване на проблемна употреба, мотивиране за лечение и намаляване на рисковете и вредите от употребата на наркотични вещества.

- Прекратяване на злоупотребата с психоактивни вещества чрез включване в консултативни и лечебни програми.

Анализът на предоставяните услуги на територията на община Велико Търново показва, че има изградено добро партньорство между местна власт и неправителствен сектор. С цел задоволяване на потребностите на населението извън общинския център от услуги, предоставяни в общността е необходимо разкриването на мобилни групи.

Наличните социални услуги предлагат добро качество на грижа. Създаденият и функциониращ мултидисциплинарен екип за изготвяне на оценка на потребностите и план за грижи за всяко дете, гарантират индивидуализиране на грижите. През последните години се подобри материалната база в специализираните институции за деца. Съществуващите услуги – резидентен тип не са в състояние да приемат всички деца настанени в специализирана институция при реализиране на политиката по деинституционализация.

VI. Силни и слаби страни на социалната политика за деца в Община Велико Търново.

Силни страни

1. Добро икономическо развитие на община Велико Търново;
2. Развитие на социалните услуги за деца в отговор и в съответствие с държавната социална политика и нейните приоритети;

3. Наличие на политическа воля Община Велико Търново да налага иновативни модели на социални услуги за деца, да бъде лидер в социалната сфера и да упражнява стриктен контрол върху услугите, с цел гарантиране на качество на социални услуги за деца, предоставяни на територията на общината;

4. Наличие на традиции на партньорство с НПО при предоставянето на услуги за деца, разработването на програми и проекти за кандидатстване по донорски програми;

5. Наличие на екип от обучени специалисти за разработване на проекти и кандидатстване за външно финансиране, както и на кадрови ресурси по специалностите: социални дейности, социална педагогика, психология и медицина, за обезпечаване предоставянето на висококачествени социални услуги;

6. Наличие на организации, работещи в сферата на социалните услуги за деца – доставчици на услуги и организации на и за конкретните целеви групи;

7. Комуникация с различни ангажирани институции, развиващи политики в социалната сфера.

8. Реформирането на специализираните институции ДДЛРГ и разкритите алтернативни услуги „Център за настаняване от семеен тип” за деца е важен етап от процеса на деинституционализация. Реформирането е планирано и се изпълнява последователно.

9. Успешно функционират услуги за подкрепа и рехабилитация на деца с увреждания и деца в риск.

10. За временно настаняване на деца жертва на трафик и насилие е разкрит “Кризисен център за деца”, който осигурява денонощна грижа и психологическа подкрепа.

Слаби страни

1. Недостатъчен достъп на семействата и децата до ранна оценка на съществуващите нужди и рискове /деца с увреждания; деца, застрашени от отпадане от училище, деца с интелектуални затруднения, деца настанени в специализирани институции/;

2. Недостиг на подходящ свободен общински сграден фонд, в който да се развиват нови алтернативни социални услуги за деца в общността;

3. Недостатъчен брой на мобилни алтернативни социални услуги, които да се предоставят на терен директно при самите потребители, както и превантивни социални услуги за деца и техните родители и семейства с ранна степен на интервенция;

4. Ниски доходи на преобладаващата част от семействата на деца, ползватели на социални услуги;

5. Наличие все още на „архитектурни бариери” за посещаване на интегрирани училища или специализирани заведения от страна на деца с увреждания, недостатъчно изграждане на достъпна среда;

6. Липса на свързани услуги в системата на лечебните заведения и образователните институции /например услуги за фамилно консултиране и подкрепа в болниците, родилните отделения и педиатричните отделения, в които се раждат,

съответно настаняват деца с увреждания или интелектуални затруднения; липса на система от услуги в образователната система за подкрепа и мотивация на деца, застрашени от отпадане от училище и техните семейства да посещават съответната образователна институция./

7. Развитите социални услуги обхващат в по-голяма степен общинския център и в недостатъчна степен малките населени места. В тях съществуващите услуги повече са центрирани към децата и малка част се отнасят към родителите.

8. Разкритите услуги в недостатъчна степен се характеризират с комплексност на социалната подкрепа - към деца в риск и едновременно към техните родители от рисковите групи в общността /млади майки с риск да изоставят децата си, бедни и самотни родители с нисък родителски капацитет; приемни родители и осиновители, родители на деца с увреждания/.

VII. Предизвикателства и възможности пред Общинска стратегия за детето /2012 г. - 2015 г./

Предизвикателства

Настоящата стратегия има за цел да формулира и съответно да намери адекватен отговор на комплексните предизвикателства, които стоят пред системата за социалните услуги за деца в риск.

1. Чрез реализирането на проект „Инвестиране в ранното детство - гаранция за благосъстоянието на децата и семействата на Община Велико Търново” се цели създаване на условия за равен достъп на деца в риск от 0 до 7 години / в риск от изоставяне, с увреждания, непосещаващи детски заведения, отглеждани в крайна бедност / до образование, здравни и социални услуги. В рамките на проекта ще се оценяват на много ранен етап потребностите на родители, както и бъдещи родители от рискови групи / етнически общности, конкретно ромска, с висок социален и здравен риск/ и ще получават подкрепа и консултиране с цел превенция на последваща институционализация, съответно отпадане на детето от училище, упражняване на насилие или възникване на други проблеми. Това предполага разработване на нови модели на социални услуги и промяна на начина на оценка на потребностите. След приключване на проекта през месец октомври 2013 година се предвижда осигуряване на устойчивост на създадения Общностен център за деца и семейства чрез социалните услуги в общността: Център за ранна интервенция с капацитет 20 деца и Семейен център с капацитет 10 деца. Предвижда се изработване на държавен стандарт за издръжка и включване на новоразкритите социални услуги в номенклатурата на социалните услуги - държавно делегирани по начин на финансиране, ежегодно определяни с Решение на Министерски съвет.

2. Продължаване на процеса на деинституционализация и повишаване качеството и обхвата на алтернативните социални услуги от резидентен тип. През 2013 година след приключване на проект по ОП “ Регионално развитие “ , схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG 161 PO001/1.1-12/2011, “ Подкрепа за деинституционализация на социални институции, предлагащи услуги за деца в риск “ ,

Приоритетна ос 1 “ Устойчиво интегрирано градско развитие “, Операция 1.1. “ Социална инфраструктура “ се предвижда разкриване на три Центъра за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания, с общ капацитет 42. Средствата за издръжка на социалните услуги за период от две години / 2013 - 2015 години / , ще бъдат осигурени от Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси” .

3. Демографски промени и тенденции - населението в национален и съответно в общински план бележи тенденция към намаляване и застаряване. В резултат на тези тенденции, както и на промяната в семейния модел, профилът на децата и младежите, които имат потребности от услуги се променя динамично, съответно променят се динамично и различните нужди и потребности от услуги за деца.

4. Насилието над деца в семейството и образователните институции -необходимо е в тази област да бъде изградено добро и работещо партньорство между Общината и другите ангажирани институции, които имат отношение към формирането на политики за децата и семейството. Общината следва да работи за промяна на нагласите на общността, да се повиши обществената чувствителност на гражданите към проблемите на насилието върху деца, както и тяхната отговорност за защита на децата от насилие. Необходимо е на членовете на общността и на доставчиците на социални услуги за деца да им бъде вменена една нова, по-активна роля в защитата на децата от насилие.

5. Човешки ресурс - качествени социални услуги се представят с високо квалифициран и мотивиран персонал. Участието на доброволци е налице най-вече при дейности в социалната сфера, осъществявани от неправителствени организации. И в периода 2012 г. – 2015 г. факторите човешки ресурс, квалификация и мотивация на персонала ще имат съществено значение и ще оказват влияние върху системата на социални услуги.

6. Здраве и физическо развитие на децата - структурирането на социалните услуги в периода 2012 г. – 2015 г. година трябва да отчита здравословните проблеми на децата. Физическото и психично здраве на децата зависи от осигуряване на благоприятни условия за емоционалното им развитие. Тези условия предполагат родителите и обществото да осигурят отношения на доверие, което постепенно да позволи изявата на естествените таланти и формирането на личността и светогледа на децата през призмата на умения за разбирателство, общуване и капацитет за социално участие. В тази връзка е необходимо подобряване на съществуващите и въвеждане на нови социални услуги, които да развиват капацитета на българското семейство, на децата и представителите на училището да формират адекватни отношения, които да помагат на децата да постигат самостоятелно психично здраве.

Необходимо е да се търсят начини за стимулиране използването на съществуващата спортна база на територията на Община Велико Търново за спортни занимания в извън учебно време, а също и за възможности децата в нерадостно положение или децата от институции да ползват активно спортните клубове.

Възможности

Наред с посочените предизвикателства, съществуват и следните възможности за подобряване на предоставянето на социални услуги за деца:

1. Осъществяване на процесите на деинституционализация на социалните услуги за деца в рамките на националната социална политика за деца.

2. Активно участие на децата в процеса на планиране и предоставяне на социалните услуги и оценяване на тяхното качество ще даде възможност да се отчете волята и правото на свободен избор на децата и ще се стимулира тяхната изява като личности и ще се създадат условия за въвеждане на положителни промени и иновации в социалните услуги за деца.

3. Сътрудничество между община Велико Търново и други институции, ангажирани при предоставянето на социални услуги за деца може да създаде възможности за ускоряване на реформата в социалната сфера по отношение на децата и създаване на добри практики за възлагане и договаряне на социални услуги за деца.

4. Участие на неправителствения сектор в провеждането на социалната политика по предоставянето на социални услуги за деца. Това дава възможност за ангажиране на общността при решаване на проблемите. Неправителствените организации работят близо до потребителите и имат добра оценка за съществуващите нужди и реални проблеми.

VIII. Цели на Общинска стратегия за детето /2012 г. - 2015 г./

Стратегическа цел

Осигуряване условия за подобряване качеството на живот и упражняване правата на децата в Община Велико Търново.

Оперативни цели

Оперативна цел 1 Осигуряване на равен достъп до качествена предучилищна подготовка и училищно образование на всички деца.

Оперативна цел 2 Създаване на условия за социално включване на децата в риск.

Оперативна цел 3. Подобряване здравето на децата.

Оперативна цел 4. Насърчаване формирането на активна гражданска позиция по всички въпроси, касаещи благосъстоянието на децата в Община Велико Търново.

IX. Мерки и дейности за постигане на оперативните цели

Мерки за постигане на оперативна цел 1. Осигуряване на равен достъп до качествена предучилищна подготовка и училищно образование на всички деца.

1. Осъществяване на дейности за обогатяване на действащите политики за обхващане на децата в предучилищната подготовка и началния етап.

Дейности

- координиране на усилията на регионалният инспекторат по образованието, общината и училищата при записването на децата в училище;

- развиване на възможностите за целодневно обучение на децата от началната и прогимназиалната степен на образование чрез включване в реализация на проект „Подобряване на качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневната организация на учебния процес” ;
- осигуряване на допълнителна педагогическа работа с деца в риск от отпадане от училище, чрез допълващо обучение, извънкласни форми, включително по време на ваканции, като се използва ресурсът на социални програми, насочени към безработни учители;
- осигуряване на условия на децата от селските райони да се обучават в училища във възможно най-голяма близост до тяхното място на живеене и повишаване качеството на училищното образование в селата.

2. Осъществяване на дейности за насърчаване интеграцията на децата от етническите малцинства в образователната система.

Дейности

- работа с родителите за поемане на активна отговорност по отношение образованието на децата им;
- създаване на условия за пълно обхващане на децата от изолирани общности в детските градини на територията на Община Велико Търново;
- повишаване професионалната квалификация на учителите и възпитателите за работа в мултикултурна среда.
- включване на децата от етническите малцинства в групови дейности.

3. Продължаване политиката за включващо обучение на децата със специални образователни потребности.

Дейности

- гарантиране правото на образование на децата с увреждания, чрез ранна идентификация на специфичните образователни потребности, разработването на подходящи програми и планове, откриване на ресурси, активно включване на родителите в работата на училището;
- създаване на подкрепяща среда в семейството и обществото за приемане на децата с увреждания, чрез провеждането на информационни кампании за изграждане на положителни нагласи в различните общности - учители, ученици, деца и родители;
- разкриване и насърчаване на възможностите за самоутвърждаване и изява на личната индивидуалност на децата със специфични образователни потребности;
- повишаване квалификацията и преквалификацията на педагогическите кадри за работа с деца със специални образователни потребности;
- ресурсно осигуряване на общообразователните училища за работа с деца със специални образователни потребности;
- оптимизиране на системата на специалните училища;
- подобряване на взаимодействието на всички лица и институции, имащи отношение към проблемите на децата със специфични образователно потребности.

4. Осъществяване на дейности за подпомагане на децата и техните родители, с цел редовно посещаване на училище от децата.

Дейности

- консултиране на родителите за интересите и способностите на детето;
- повишаване образователния капацитет на родителите на отпадащите от училище деца чрез образователни услуги, насочени към лица с нисък социален статус.

5. Предоставяне на услуги - образователни и социални, с цел реинтеграция на деца и младежи, отпаднали от образователната система.

Дейности

- създаване на регламентирани възможности за допълнително обучение на отпадналите ученици с цел включването им отново в образователната система;
- осигуряване на психосоциално консултиране на деца жертви на трафик трудова и сексуална експлоатация с цел успешното реинтегриране на детето в училище.

6. Създаване на условия за преодоляване на предразсъдъците, стереотипите и дискриминацията в училище.

Дейности

- използване на подхода "обучение от връстници", менторски програми за децата в риск от отпадане и/или изолация;
- повишаване чувствителността на родителите срещу дискриминационните практики.

7. Разширяване на участието на децата в учебния процес

Дейности

- обучение на учителите в прилагане на интерактивни методи на обучение, които поставят ученика в активна позиция;
- предоставяне на реални възможности за участие на децата в органите за управление на училището;
- развиване на допълнителни извънкласни и извънучилищни дейности в съответствие с потребностите и интересите на децата, а не само с възможностите на учителите в училището.

8. Целенасочена политика за приобщаване на родителите и общността - представители на бизнеса и НПО в организацията и управлението на образователния процес.

Дейности

- подобряване на материално-техническата база на детски и учебни заведения чрез организиране на съвместни акции;
- въвеждане на ефективни и гъвкави подходи за комуникация между родители, учители и деца.

9. Усъвършенстване на системата за професионално ориентиране и професионално обучение и образование.

Дейности

- осигуряване на условия за включване на учениците, които срещат трудности при усвояване на учебното съдържание и/или са застрашени от отпадане от училище в обучение по професии за придобиване на първа степен на професионална квалификация;
- въвеждане на механизми за съвместно участие на работодателите и обучаващите институции при планирането, практическото обучение и материалното осигуряване на професионалното образование;
- подобряване на координацията между общината, обучаващите институции и бюро по труда в подкрепа на професионалното консултиране и насочване на учениците.

10. Превръщане на училището в социална територия, допринасяща за здравето, психичното и емоционалното благополучие на децата.

Дейности

- подготовка на учителите за разпознаване и прилагане на определени подходи при деца с обучителни затруднения и емоционални проблеми;
- обучение на учители за формиране на знания, умения и компетентности за работа в интеркултурна среда;
- идентифициране и оптимизиране на елементите от училищната среда, гарантиращи здравето и психичното благополучие на детето;
- разработване на училищни програми, помагачи на децата да развият взаимоотношения на доверие и сътрудничество, умения за общуване, социални компетентности и ангажираност.

Мерки за постигане на оперативна цел 2. Създаване на условия за социално включване на децата в риск.

1. Развитие на интегрирани услуги в общността за подобряване на родителския капацитет и за превенция на negliжирането на децата, отглеждани в семейна среда.

Дейности

- повишаване на родителския капацитет на семейства, в които съществуват предпоставки за изпадане на детето в риск;
- разкриване на Общностен център и формиране на мобилни групи за предоставяне на социални услуги на терен;
- разработване на иновативен модел за патронажни здравни грижи за подкрепа на семействата за отглеждане на новородени и малки деца.

2. Приоритетно настаняване на деца в семейства на роднини или близки и в приемни семейства или осиновяване.

Дейности

- подобряване качеството на услугите "настаняване при роднини или близки" и на доброволната и професионалната приемна грижа;
- развиване и разширяване на социалната услуга "Приемна грижа" на територията на Община Велико Търново и повишаване на нейния капацитет;

- подобряване на междуинституционалното сътрудничество при предоставяне на социалната услуга “Приемна грижа” ;
- работа с осиновители и приемни родители по запазване идентичността (етническа, религиозна, културна и др.) на настанените деца;
- развитие на мрежа от услуги за оказване подкрепа на децата и техните семейства, роднини, близки, осиновители и приемни родители, чрез съпътстващи обучения, групи за обмяна на опит, междуобщинско взаимодействие.

3. Продължаване процеса на деинституционализация.

Дейности

- намаляване на капацитета на специализираните институции за деца с цел тяхното закриване;
- развитие на наличните и разкриване на нови алтернативни социални услуги за предоставяне на резидентна грижа в среда близка до семейната за деца, които не могат да бъдат настанени в семейна среда;
- формиране на умения в децата за независим и самостоятелен начин на живот след напускане на специализираната институция.

4. Осигуряване на достъп до качествени дневни грижи за деца.

Дейности

- системно проучване, планиране и развитие на дневните грижи в Община Велико Търново;
- разкриване на услуги, предоставящи почасова и дневна грижа за деца с увреждания в семейна среда;
- осигуряване на достъп до социални услуги за деца с увреждания в малките населени места чрез мобилна работа на екипи на ЦСРИ;
- осигуряване на условия за достъп до спортни услуги с цел терапия, социализация и подобряване на състоянието на децата с увреждания.

5. Създаване на възможности за социално включване на децата със специални потребности.

Дейности

- създаване на подкрепяща архитектурна среда;
- създаване на позитивна обществена нагласа към децата с увреждания;
- повишаване на компетентността на персонала на детските заведения, чрез включването им в обучения за работа с деца с увреждания, с деца от уязвимите етнически малцинства, с деца с дарби и др.

6. Разширяване на възможностите за пълноценно осмисляне на свободното време на деца и младежи, с цел превенция на противообществените прояви.

Дейности

- организиране на клубове по интереси в училищата и в обслужващите звена за осмисляне на свободното време на децата и учениците;
- увеличаване броя на децата, практикуващи спорт и туризъм, чрез подобряване и разширяване на материалната база;

- подпомагане на спортните организации, развиващи спорт за деца с увреждания и в неравностойно положение, с оглед повишаване на физическата им активност, подобряване качеството им на живот и социална интеграция;
- насърчаване участието на всички деца в занимания в областта на изкуството – извънкласна дейност в училища и обслужващи звена, школи, състави, клубове и кръжоци чрез мрежата на читалищата, подкрепа на проекти, свързани с деца, педагогическа дейност в културните институти, осъществяваща връзката образование – култура – лектории;
- обогатяване на възможностите за участие в програми и конкурси, стимулиращи детското творчество и развитието на способностите на децата;
- предоставяне на стипендии и еднократно финансово подпомагане на деца с изяви дарби по Програмата на мерките за закрила на деца с изяви дарби .

7. Защита на децата от всякакви форми на злоупотреба, насилие и експлоатация.

Дейности

- въвеждане на система за ранно идентифициране, регистриране, насочване и взаимодействие в работата при сигнали и случаи на насилие и злоупотреба с дете във всички институции и организации, работещи с деца;
- провеждане на разяснителни кампании за повишаване осведомеността на обществото, децата и на техните семейства, относно правата на детето, насилието над деца и за стимулиране на активното им участие в противодействие на насилието;
- подобряване уменията на социалните работници, лекарите, училищните психолози и учителите за разпознаване белезите на насилие и незабавно сигнализиране за случаите на насилие;
- развитие на услуги в подкрепа на семейството, с цел превенция на насилието - семейно консултиране, обучение за родители, наблюдение на новородени деца в рискови семейства и др.
- развитие на услуги за психологическо и социално консултиране на децата – жертви на насилие и техните семейства;
- продължаване на ефективното изпълнение на дейностите заложи в Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие.

8. Създаване на условия за недопускане прояви на дискриминация спрямо отделни деца или групи от деца.

Дейности

- разработване на разяснителни кампании, чрез които на достъпен език да се покажат различните форми на дискриминация при децата и последиците от нея за развитието им;
- формиране на ефективна медийна стратегия за борба за нулева толерантност към проявите на предразсъдъци и дискриминация спрямо пол, възраст, увреждане и етническа принадлежност;

- създаване на постоянни дискуссионни форуми на регионален принцип с участието на видни личности и младежи.

9. Оптимизиране на механизма за взаимодействие между органите и институциите, осъществяващи дейности и мерки за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, и органите, определящи и прилагаша мерките за закрила на деца в риск по реда на Закона за закрила на детето.

Мерки за постигане на оперативна цел 3. Подобряване здравето на децата.

1. Повишаване на здравната култура сред населението, чрез здравно образование за децата и техните родители.

Дейности

- утвърждаване ролята на здравния медиатор като координираща фигура между здравните институции и малцинствените общности за улесняване достъпа до здравни грижи;
- повишаване на физическата активност на децата, с особен акцент към децата в училищна възраст.

2. Превенция на рисковото поведение и промотиране на здравето сред децата.

Дейности

- провеждане на здравнообразователни кампании, насочени към младите хора и техните родители, за превенция на нежелана бременност, полово предавани инфекции, HIV/СПИН и програми за подобряване на контрола на туберкулозата в България;
- ограничаване на употребата на психоактивни вещества сред учениците;
- провеждане на кампании за промотиране на здравето, здравословно хранене и здравословен начин на живот.

3. Повишаване обхвата и качеството на профилактичните прегледи.

Дейности

- осигуряване на профилактика на наследствените болести, предразположения и вродените аномалии;
- провеждане на кампании за борба с рисковите фактори в детската възраст.

Мерки за постигане на оперативна цел 4. Насърчаване формирането на активна гражданска позиция по всички въпроси, касаещи благосъстоянието на децата в община Велико Търново.

1. Насърчаване формирането на активна родителска позиция.

Дейности

- предприемане на мерки за подкрепа на доброто и отговорно родителство;
- популяризиране на различни форми, методи и услуги за семейно планиране, предотвратяване на нежелана бременност, подкрепа по време на бременност и раждане;

- предлагане на услуги и форми за развиване на умения за полагане на грижи и възпитание на детето, съобразно неговата възраст;
- предлагане на услуги за преодоляване на кризи в семейните отношения;
- повишаване на информираността на родителите и ролята им в предпазването на деца в онлайн среда.

2. Изграждане на мрежа от съпътстващи социалните услуги за подкрепа на родителите.

Дейности

- обучение за родители, семейно консултиране, профилирано психологическо консултиране и други;
- осъществяване на дейности по предотвратяване на изоставянето;
- развиване на професионалните умения на професионалистите от помагащите професии за ранно идентифициране на риска от изоставяне и предприемане на мерки за закрила.

3. Повишаване на информираността и обществената ангажираност по отношение проблемите на децата в Община Велико Търново.

4. Стимулиране на създаването на родителски организации и осигуряване на възможност за участието им при вземане на решения, касаещи благосъстоянието на децата на територията на Община Велико Търново.

5. Гарантиране правото на децата на мнение и участие в процесите на вземане на решения.

Дейности

- създаване на училищни и общински съвети на децата;
- присъединяване на община Велико Търново към инициативата „Общината – приятел на детето”;
- създаване на механизми и процедури за участие на децата в системата за закрила и отчитане на тяхното мнение;
- създаване на пространство за свободно изразяване на мнения, становища на децата и стартиране на различни кампании по теми, които пряко ги засягат;
- провеждане на кампания „Участвам и променям”, посветена на социалните и граждански компетентности на децата;
- активно участие на децата в провежданите ежегодно кампании „Мениджър за един ден”.

X. Очаквани резултати и индикатори за изпълнение.

Оперативна цел 1: *Осигуряване на равен достъп до качествена предучилищна подготовка и училищно образование на всички деца.*

Очаквани резултати

1. Намаляване броя на отпадащите ученици;
2. Увеличаване броя на децата със специфични образователни потребности, интегрирани в детски и учебни заведения на територията на общината;

3. Увеличаване броя на децата от етнически малцинства, обучаващи се в детски градини и масови училища;

4. Увеличаване броя на децата, реинтегрирани в образователната система след отпадане;

5. Повишаване квалификацията на педагогическите кадри за работа с деца със специални образователни потребности и в мултикултурна среда;

6. Подобряване на взаимодействието на образователната система с други институции и организации, имащи отношение към благосъстоянието на децата в Община Велико Търново.

Индикатори за изпълнение

1. Брой отпаднали деца от системата на образованието;
2. Брой интегрирани деца със специфични образователни потребности в детски и учебни заведения на територията на Община Велико Търново;
3. Брой деца от етнически малцинства посещаващи детски и учебни заведения;
4. Брой обучени преподаватели за работа с деца със специални образователни потребности и в мултикултурна среда;
5. Брой проведени междуинституционални срещи по проблеми свързани с благосъстоянието на децата от Община Велико Търново.

Оперативна цел 2: *Създаване на условия за социално включване на децата в риск.*

Очаквани резултати

1. Намаляване на капацитета и закриване на специализирани институции за деца;
2. Осъществена деинституционализация и разкрити алтернативни социални услуги за деца, напускащи специализираните институции;
3. Увеличаване броя на приемните семейства;
4. Увеличаване броя на осиновените деца и на децата, настанени в приемни семейства;
5. Подобряване качеството на отглеждане на децата, настанени в семейства на роднини и близки и в приемни семейства;
6. Повишаване на родителския капацитет на семейства, в които съществуват предпоставки за изпадане на детето в риск;
7. Намаляване броя на деца, извършители на противообществени прояви;
8. Намаляване броя на децата, жертви на трафик и насилие;
9. Увеличаване на възможностите за пълноценно осмисляне на свободното време на подрастващите;
10. Промяна в обществените нагласи по отношение на децата с увреждания, децата от етническите малцинства, децата, извършители на противообществени прояви, децата в институции.

Индикатори за изпълнение

1. Брой специализирани институции с намален капацитет;

2. Брой разкрити алтернативни услуги за деца, напускащи институциите;
3. Брой утвърдени професионални приемни семейства;
4. Брой деца настанени при близки и роднини;
5. Брой деца настанени в приемни семейства;
6. Брой извършени семейни консултации, с цел повишаване на родителския капацитет на семейства, в които съществуват предпоставки за изпадане на детето в риск;
7. Брой регистрирани противообществени прояви, извършени от малолетни и непълнолетни лица;
8. Брой проведени срещи на екипа по координационния механизъм за работа с деца, жертви на насилие или в риск от насилие и при кризисна ситуация;
9. Брой разкрити клубове по интереси, проведени турнири, брой участвали деца;
10. Брой културни институти, осигурили безплатен достъп за деца от Община Велико Търново

Оперативна цел 3: Подобряване здравето на децата.

Очаквани резултати

1. Подобряване на промотивната и профилактична дейност в детските и учебни заведения;
2. Намалване на риска от социално-значими заболявания в детска възраст;
3. Повишаване на здравната култура на подрастващите и техните родители, с цел намалване заболяемостта сред детското население.

Индикатори за изпълнение

1. Брой проведени кампании;
2. Брой издадени брошури;
3. Брой на участниците в различните кампании, организирани от ангажираните институции;
4. Брой млади хора, обучени по подхода „връстници обучават връстници“;
5. Брой проведени застъпнически кампании за осигуряване на достъп на младите хора до здравно и сексуално образование в българското училище.

Оперативна цел 4: Насърчаване формирането на активна гражданска позиция по всички въпроси, касаещи благосъстоянието на децата в Община Велико Търново.

Очаквани резултати

1. Повишаване обществената информираност и съпричастност към проблемите на децата на територията на Община Велико Търново;
2. Увеличаване броя на родителски организации;
3. Активно участие на родителски и детски/младежки организации в работни срещи, обсъждания и други събития, касаещи благосъстоянието на децата на територията на Община Велико Търново.

Индикатори за изпълнение

1. Брой създадени училищни и общински детски съвети;

2. Брой проведени кампании инициирани от децата;
3. Брой училища, включени в кампанията;
4. Брой създадени родителски организации.

XI. Ресурси за изпълнение на Стратегията

1. Изграждане на капацитет

Изграждането на капацитет за реализиране на Общинската стратегия за детето в община Велико Търново има за цел да повиши административния и организационен капацитет на всички институции, участници в реализацията на стратегията, така че да осигури благоприятна среда, в която хората, ангажирани с нейното изпълнение да реализират пълния си потенциал.

Тази част от настоящата стратегия представя дейностите и мерките насочени към развитие на капацитета на човешките ресурси, ангажирани както с управлението, така и с предоставянето на съществуващите услуги. Планирани са мерки за изграждане на капацитет, свързани с осигуряване на допълнителен ресурс от управленски кадри, специалисти и помощен персонал, който да осигури предоставянето на новите услуги, планирани за разкриване в продължение на целия период на реализиране на стратегията.

В отговор на идентифицираните потребности от развитие на съществуващия капацитет и на база прогнозиране на необходимите човешки ресурси за новите услуги, са изведени следните цели:

1.1. Развитие на човешките ресурси.

1.1.1. Подкрепа на развитие на човешките ресурси и повишаване качеството на социалните услуги на територията на община Велико Търново.

1.1.2. Адекватно ресурсно обезпечаване на институциите ангажирани с администриране, управление и развитие на социалните услуги на територията на община Велико Търново.

1.1.3. Изграждане на капацитет на общинско ниво за кандидатстване по оперативни програми и управление на средства от структурните фондове на ЕС и на други донорски програми.

1.1.4. Развитие на професионални умения и опит за гъвкаво и ефективно управление на социалните услуги.

1.2. Изграждане на капацитет за предоставяне на социални услуги.

1.2.1. Повишаване на квалификацията и уменията на персонала, директно ангажиран в предоставянето на социални услуги чрез:

- Осигуряване на възможности за обучение, обмяна на опит и консултиране по въвеждане на практика за работа с доброволци при предоставянето на социални услуги;

- Развитие и насърчаване на доброволческите практики;

- Осигуряване на капацитет за иновативни услуги и мерки, развитие на нов тип професионални умения и опит.

1.3. Развиване на публично - частни партньорства в областта на социалните услуги.

1.3.1. Умения за насърчаване изграждането на партньорства и работа в мрежа:

- участие в обучения, семинари, работни срещи и др. осигуряващи формиране и развитие на умения за изграждане и поддържане на ефективни партньорства на общинско ниво и работа в мрежа;
- осъществяване на практика за междуобщинско и междусекторно взаимодействие;
- осигуряване на подкрепа от гражданския сектор при реализиране на Общинската стратегия за детето (2012 г.- 2015 г.);
- умения за мобилизиране на потенциала на НПО за управление и предоставяне на социалните услуги, инициране и изпълнение на мерки за социално включване на общинско ниво;
- документиране и популяризиране на добрите практики в общината за осъществяване на партньорски взаимодействия при предоставянето и/ или управлението на социални услуги и добрите практики за работа в мрежа при осъществяването на кампании за превенция на рисковото поведение или кампании за популяризиране на услугите.

2. Финансова рамка и източници на финансиране на социалните услуги в община Велико Търново.

За определянето на общия размер на необходимите средства за всяка от планираните социални услуги се определя финансов ресурс, чрез който предоставянето на услугата се обезпечават.

При определяне на източниците на финансиране се дава приоритет на делегираните от държавата средства, за предоставяне на социалните услуги, съобразно местните потребности. Ето защо се очаква плавно покачване на местните разходи за социални дейности в абсолютна стойност при запазване на водещата роля на държавно делегираните средства в структурно отношение.

Финансовите средства за осигуряване развитието на социалните услуги за деца и семейства се явяват ежегодно обособени раздели от съответните бюджети на Общината.

3. Материално - технически ресурси.

Въпреки някои нормативни ограничения, особено по въпроса за промяна предназначението на собствеността, Община Велико Търново е в състояние да обезпечи в голяма степен осъществяването на инициативи в социалната сфера, където принципно са необходими сериозни инвестиции в подходящ сграден фонд.

Не малък дял от необходимите материално - технически ресурси могат да бъдат придобити като принадлежна стойност от успешната реализация на планираните проекти за външно финансиране. Добро надграждане в същата посока е постигане капитализирането на направените инвестиции и пазарно възстановяване на амортизираните дълготрайни материални активи.

ХІІ. Механизъм за участие на гражданското общество, доставчиците на социални услуги и самите потребители в дейностите по Общинска Стратегия за детето (2012 г. - 2015 г.).

В дейностите, свързани с реализиране на Общинската стратегия за детето (2012 г. – 2015 г.) се различават следните нива на взаимодействие:

I. Ниво – **информация**: Често липсата на информация поставя децата в риск. За постигането на всяка мярка, от своя страна и на всяка оперативна цел е важно да се предприемат действия по информиране на всички участници в процеса и широката общественост.

Обсъждането на Стратегията за детето (2012 г.- 2015 г.) на Общински съвет и публикуването ѝ на уебсайта на Община Велико Търново е предпоставка за повишаване информираността на всички граждани, доставчици и самите деца по оперативните цели и ангажираните органи по изпълнението и.

II. Ниво – **координация**: Често липсата на координирани усилия на хората и специалистите при случай на риск на дете води до разпокъсаност на действията и от там ниска ефективност в подкрепата на детето и семейството.

Обединяващо и координиращо звено на територията на Община Велико Търново, ангажирано с реализиране политики по закрила на детето е **Комисията за детето**. В състава и са включени представители на общинската администрация, областната дирекция на Министерството на вътрешните работи с представител от Детска педагогическа стая, регионалният инспекторат по образованието, регионалната здравна инспекция, дирекция "Социално подпомагане", местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, както и на юридическите лица с нестопанска цел и други, които осъществяват дейности по закрила на детето.

В допълнение на реализирането на координирани дейности по проблемите на децата има сформирани екип по **Координационен механизъм за действие в случай на дете в риск от или жертва на насилие**. Този екип функционира от 2010 г. на територията на общината и доказва, че е една много добра практика за бърза и съгласувана реакция при осъществяването на мерки по закрила на децата, пострадали от всякакви форми на насилие в или извън семейството си.

Община Велико Търново ще продължи да насърчава и организира регулярни експертни семинари и срещи по проблемите, като част от координиране на действията на различните участници по закрилата на децата.

Във връзка с координацията и информираността на обществеността по проблемите на децата е много важно да бъдат привлечени самите **деца за въздействие върху децата**. На територията на община Велико Търново доброволците от БМЧК, са изключително активни в тази насока чрез реализиране на дарителска дейност, провеждане на превантивни мероприятия със здравна тематика. Със своите действия младите доброволци насърчават хуманността, толерантността и изграждането на култура на социално включване сред децата и младите хора.

III. Ниво – **диалог**: Общият диалог е двупосочно общуване, което се основава на взаимни интереси и потенциално споделени цели за постоянен обмен на възгледи. Той е ключов момент за сътрудничество, основава се на взаимни интереси във връзка с разработването на конкретна политика. Диалогът в сътрудничество има повече сила от общия диалог, тъй като включва редовни общи срещи за поставяне на въпроси, разглеждане на проблеми, очертаване на основни стратегии и нерядко води до резултати, приети с общо съгласие.

В тази връзка Община Велико Търново и в частност институциите, ангажирани с осигуряване благосъстоянието на децата ще продължат да реализират изградените добри практики в организирането и провеждането на кампании, кръгли маси и конференции за даване гласност и дискутиране с широката общественост на актуални проблеми, засягащи закрилата и интересите на децата в общността.

За поддържане диалога с потребителите на социални услуги в Община Велико Търново е задължително запознаването им на достъпен за тях език с изготвената от специалистите оценка на потребностите и плана за предоставяне на услугата. При приключване работата по случая от значение за специалистите е подаването на обратна връзка. Целта на обратната връзка за потребителите е да изразяват своето мнение за ефекта в личен план от ползването на услугата и от друга страна се явява индикатор за качеството на предоставяне на услугите.

XIII. Механизъм за периодичен преглед и за актуализиране на стратегията.

Системата за мониторинг и оценка е ключов инструмент за развитие на политики и програми в социалната сфера и особено за дългосрочни и комплексни интервенции като Общинската стратегия за детето (2012 г.- 2015 г.). Резултатите от мониторинга и оценката са основа за актуализацията на стратегията по отношение на приоритетните направления и целите, както и за препланирането на оперативните задачи в хода на изпълнението.

Конкретните цели и задачи на системата за мониторинг и оценка са:

1. Да осигурява постоянен поток от актуална информация за благосъстоянието на децата в община Велико Търново, чрез:

- Наблюдение на промените в базовите индикатори за ситуацията;
- Обратна връзка от преките изпълнители на дейностите за трудностите в изпълнението на услугите, възможностите за усъвършенстване и нуждите от обучение и развитие на човешките ресурси.

2. Да обезпечи текущия мониторинг на изпълнението на дейностите на Общинската стратегия за детето, чрез:

- Събиране на информация за обема и преките резултати от осъществяваните дейности/ услуги;
- Пряко наблюдение на хода, методите и начините на текущото изпълнение на планираните дейности, както и на степента на изпълнение на времевия график на дейности и резултати;

- Анализ на резултатите от мониторинга в сравнение със заложените индикатори;

- Предоставяне на консултации и съвети на място на преките изпълнители на стратегията – община, ОЗД, РИО, външните доставчици на услугите, свързани сектори и др. за подобряване на благосъстоянието на децата.

3. Да се изработят комплексни оценки на ефекта и цялостното въздействие от изпълнението на Общинската стратегия от гледна точка на целевите рискови групи. Оценката обхваща следните критерии:

- Релевантност – съответствието на целите и интервенцията спрямо реалните проблеми и конкретните потребности и възможности на рисковите групи;

- Ефикасността на изпълнените дейности и постигнатите преки резултати по отношение на обема на дейностите, спазването на времевия график, планираните и вложените ресурси;

- Ефективността – оценка на реалните ползи и ефекти за децата на територията на Община Велико Търново, както и на степента на обхващане на целевите групи, индивиди и общности в риск, от изпълнените дейности;

- Въздействието на Общинската стратегия за детето (2012 г.- 2015 г.) върху общия социален контекст, степен на постигане на дългосрочните цели, комплексна оценка на предизвиканите качествени промени в състоянието на социалната среда и рисковите групи;

- Устойчивостта на дейностите, резултатите и ползите за целевите групи и продължението им след времевата рамка на Общинската стратегия за детето (2012 г.- 2015 г.).

4. Да се осигури системното актуализиране на Общинската стратегия за детето (2012 г.- 2015 г.), с цел подобряване на политиките за закрила на детето и усъвършенстване на социалните услуги за деца и семейства в риск чрез:

- Предоставяне на конкретни препоръки за актуализиране на цялостната Стратегия по отношение на избраните приоритетни направления, дългосрочни и конкретни цели на интервенцията;

- Препоръки и текуща, актуална информация за оперативно препланиране на дейностите и следващите етапи от изпълнението на предвидените дейности – социални услуги и мерки;

- Системна обратна връзка от потребителите на услуги и препоръки за подобряване на вида и качеството на услугите в съответствие с реалните групови и индивидуални потребности;

В съответствие с тези цели и задачи, изграждането и функционирането на цялостна Система за мониторинг и оценка дава реални, практически ползи за общината и структурите, които изпълняват Общинската стратегия за детето (2012 г.- 2015 г.).

Основният подход при мониторинга е оценката с участие, който изисква включването и обратната връзка от всички участници в изпълнението на предоставянето на социалните услуги и носи допълнителни предимства за ефективността на мониторинга.

В процеса на управление, ако се регистрират съществени отклонения по индикаторите за сравнения, е необходимо да бъдат предприети мерки за възстановяване на определения баланс между предварително избраните базисни стойности и техните променливи величини. Това означава, че измененията в качествените характеристики на средата предполагат задължително наличие на възможности за внасяне на корективи в съдържанието на Общинската стратегия за детето (2012 г.- 2015 г.). Актуализацията на стратегия не е задължителен акт. Процедурата е административна и отразява нормативно регламентиранията действия, предприети за внасяне на необходими изменения по съдържанието.

XIV. Отговорни за изпълнението, координацията и контрола органи.

Ролите и задачите на общината, институциите, доставчиците на услуги и другите заинтересовани страни в изпълнението на Общинската стратегия за детето (2012 г.- 2015 г.) се определят от техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им.

1. Община Велико Търново

Общината отговаря за цялостното изпълнение на Общинската стратегия за детето. За тази цел тя разработва, приема и прилага Общинската стратегия за детето и годишни програми за действие към нея.

Местната власт реализира интегрирана политика за закрила на децата, като комбинира ресурсите и координира дейностите в сферата на социалното подпомагане, образование, здравеопазване, водена от интересите и нуждите на децата и семействата. Като доставчик на социални услуги в подкрепа на децата и семействата осъществява годишен мониторинг и оценка на изпълнението на социалните услуги и оценка на нуждите на децата.

1.1. Роля и отговорности на Общинския съвет:

- Обсъжда и приема Общинската стратегия за детето и годишната програма за изпълнението ѝ по предложение на кмета на общината;
- Приема отчетите за изпълнението на програмата към Общинската стратегия за детето по предложение на кмета на общината;
- Съгласува проектни предложения за финансиране на социални услуги, които ще се развиват на територията на общината и са планирани в Областната стратегия и в Общинската стратегия за развитие на социалните услуги;
- Взема решения, свързани с развитие на социалните услуги на територията на общината /откриване, закриване, разширяване, дофинансиране и пр./.

1.2. Ролята на кмета на общината е ключова по цялостното изпълнение на Стратегията за детето. Кметът на общината:

- организира изработването на общинска програма за закрила на детето, като ръководи и контролира дейността по изпълнението и;

- след съгласуване с Комисията за детето представя годишен отчет по изпълнението и реализацията на годишната програма за закрила на детето за одобряване от Общинския съвет;

- кметът и общинската администрация осъществяват съгласуването на дейностите по закрила на децата с общите хоризонтални мерки за социално включване;

- участва в осъществяването на годишен мониторинг и оценка на изпълнението на годишната програма за закрила на детето към Общинската стратегия за детето (2012 г. – 2015 г.), като част от Общинската стратегия за развитие на социалните услуги (2011 г. – 2015 г.).

1.3. Общественият съвет по социално подпомагане при Община Велико Търново е консултативен орган към общината за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация между община, централни държавни органи и доставчици на социални услуги с цел реализиране на социалната политика в общината.

2. Дирекция „Социално подпомагане” – гр. Велико Търново:

ДСП – Велико Търново носи отговорност и изпълнява конкретни задачи при реализирането на Общинската стратегия за детето в Община Велико Търново:

- Изготвя предложения до кмета на общината за предоставяне на социални услуги;

- Изготвя предложения до РДСП – Велико Търново за откриване, реформиране и закриване на социални услуги, съобразно планираните дейности в стратегията;

- Д ”СП” и О ”ЗД” управляват случаите на децата в риск; разработват оценки и индивидуални планове за деца, настанени в специализирани институции и услуги от резидентен тип, а така също и на деца ползващи услуги в общността.

- Осъществява сътрудничество между общинската администрация и неправителствени организации във връзка с реализиране на дейности, заложи в Общинската стратегия за детето;

- Събира и актуализира данните на базовите индикатори и резултатите от изпълнение на социалните услуги.

3. Регионалният инспекторат по образование – град Велико Търново.

Институцията отговаря за координирането и изпълнение на дейностите от стратегията, свързани с образованието, като:

- осигуряване на достъп до качествено образование на деца и ученици;

- реинтеграция в системата на образование на необхванати, отпаднали и нередовно посещаващи училище ученици;

- интегриране в системата на образование на децата с увреждания, отглеждани в семействата и в специализирани институции;

- контролира дейностите, свързани с насочване на деца със специални образователни потребности;

- осигуряване на учители за ресурсно подпомагане на децата с увреждания и пр.

Важна роля в реализацията на мерките в сферата на образованието, заложи в Общинската стратегия за детето (2012 г. – 2015 г.), изпълняват Екипът за комплексно педагогическо оценяване към РИО на МОМН и Ресурсният център за подпомагане на

интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности (РЦПНОВДУСОП) за област Велико Търново.

4. Регионална здравна инспекция – гр. Велико Търново

Държавната здравна политика на територията на община Велико Търново се осъществява и организира от Регионална здравна инспекция. Ролята ѝ е свързана с:

- координация и изпълнение на хоризонтални здравни мерки за осигуряване на достъп до качествена здравна грижа за цялото население, включително и за децата;
- създаване на база данни за здравни специалисти в помощ на деца с увреждания и със зависимости, която се използва за насочване и консултиране на децата и семействата;
- взаимодействие с местната власт и с други институции за методическо ръководство, инициране и реализация на смесени медико - социални услуги, предвидени в Общинската стратегия за детето (2012 г.- 2015 г.).

Конкретните отговорности на РЗИ са насочени към: здравна профилактика на майчинството/ бременността с фокус нежелана и рискова бременност; медицинска рехабилитация за деца с увреждания и подкрепа за техните семейства; разработване на здравно-социални програми за семейно планиране; качествена здравна грижа в домовете за деца и деца с увреждания.

5. Дирекция „Бюро по труда” – гр. Велико Търново участва в

планирането и изпълнението на програми и активни мерки за интеграция на пазара на труда на младежи напускащи специализирани институции, младежи, отпаднали от училище, трайно безработни и мерки за подкрепа на семействата в риск.

Основната роля на Дирекция "Бюро по труда" по изпълнението на стратегията включва:

- консултиране на младежи, напускащи и напуснали институции с цел професионално ориентиране, повишаване на квалификацията и посредничество при намиране на работа;
- участие в разработването на програми за обучение и пренасочване на персонал от специализираните институции;
- посредничество между работодатели и безработни от рисковите групи с цел намиране на работа;
- съвместни дейности с институциите от други сектори (системата на здравеопазването, образованието и социалните услуги, органите на местното самоуправление, на работодателите, НПО) при прилагането на Общинската стратегия за детето в община Велико Търново.

6. Неправителствени организации

Важна роля в изпълнението на Общинската стратегия за детето (2012 г. – 2015 г.), играе неправителствения сектор. Ролята на организациите се свежда до:

- съвместно с общината, Д"СП" и граждани разработват интегрирани политики и мерки за социално включване, в съответствие с мерките в стратегията;

- предоставят социални, здравни и образователни услуги на територията на общината за деца в риск;

- подпомагат училищата, Център за обществена подкрепа, специализирани институции и услуги в общността при работа със семейството и с децата за изграждане на умения за самостоятелен живот и индивидуално развитие, задържане в училище, превенция на рисковото поведение и зависимости.

- участват в актуализирането на Стратегията; в изготвянето на годишната програма за детето; в осъществяването на мониторинг и оценка на изпълнението ѝ, като подпомагат събирането на данни и оценката на потребностите на крайните потребители.

Ефективното междусекторно сътрудничество допринася за постигане на устойчивост на изградената мрежа от социални услуги в община Велико Търново и осигуряване на равен достъп до услуги за рисковите групи. Това ще способства за съчетаването на наличните и потенциалните ресурси, допълването и съгласуването на дейностите на ангажираните институции от различните сектори с фокус потребителите на услуги, уязвимите общности и групи.

Настоящата Стратегия е изготвена от Дирекция „Социални дейности и здравеопазване” при Община Велико Търново, съвместно с всички отговорни институции и НПО, ангажирани с предоставянето и развитието на социални услуги за деца и семейства.

Същата е отворен документ и може да се допълва, изменя и актуализира.

Приложение 1

Сравнителна таблица за броя на персонала и капацитет на социални услуги за деца към момента на изготвяне на стратегията и в хода на изпълнение на Стратегията за детето на община Велико Търново /2012 г. – 2015 г./

	Вид на услугата	Към м. декември 2011 г.		Период 2012 г. – 2015 г.	
		Капацитет на услугата	Зает персонал	Планиран капацитет	Необходим персонал
1	Дом за медико- социални грижи за деца, гр. Дебелец	145	98	145	98
2	Дом за деца „Пеню и Мария Велкови”, гр. В. Търново	40	24	40	24
3	Дом за деца „Хр. Смирненски” с. Балван	35	25	Планира се считано от 01.01.2014 година закриване на специализираната институция и	

				разкриване на два ЦНСТ с общ капацитет 30 потребители		
4	4	Кризисен център с. Балван	10	7	10	9
5	5	Център за настаняване от семеен тип за деца в риск- град Велико Търново, ул. "Н. Габровски" №49	10	7	10	8
6	6	Център за настаняване от семеен тип – Малък семеен дом „Надежда” – град Велико Търново, ул. "Любен Каравелов" №26	8	5	8	5
7	7	Център за настаняване от семеен тип-I SOS- Младежки дом- град Велико Търново, ул. "Охрид" №4	15	7	15	7
8	8	Център за настаняване от семеен тип II SOS- Младежки дом- град Велико Търново, ул. "Ильо Войвода" №4	15	6	15	6
9	9	Център за настаняване от семеен тип-I гр. В. Търново- град Велико Търново, ул. "Цветарска" №14	8	7	8	7
10	1	Център за настаняване от семеен тип-II, гр. В. Търново- град Велико Търново, ул. "Цветарска" №14	8	6	8	6
11	1	Наблюдавано жилище за младежи в риск	4	1	4	2
12	1	ЦОП- град Велико Търново, бул. "България" № 24	60	13	60	13
13	1	ЦСРИ- град Велико Търново, бул. "България" № 24	40	9	40	9
14	1	Дневен център за деца с увреждания- град Велико Търново, ул. "Г. Измирлиев" №2	36	12	36	13
15	1	ЦОП – SOS Детски селища- град Велико Търново, ул. "Димитър Найденов" №4	40	3	40	9
16	1	„И аз имам семейство” – схема „Приеми ме”			4	2
17	1	Център за ранна интервенция- град Велико Търново , бул. "България" № 24 – планира се да бъде разкрит считано от 01.01.2014 г.			20	5
18	1	Семеен център за деца- град Велико Търново , бул. "България" № 24 – планира се да бъде разкрит считано от 01.01.2014 г.			10	4
19	1	ЦНСТ I за деца в риск , с. Балван-планира се да бъде разкрит считано от 01.01.2014 г.			15	10
20	2	ЦНСТ II за деца в риск , с. Балван-планира се да бъде разкрит считано от 01.01.2014 г.			15	10
21	2	ЦНСТ I за деца и младежи с увреждания- град Велико Търново, ул. "Ил. Драгостинов" № 3			14	10

	Планира се да бъде разкрит считано от 01.01.2015 г.				
22	ЦНСТ II за деца и младежи с увреждания- град Велико Търново, ул. "Ил. Драгостинов" № 3 Планира се да бъде разкрит считано от 01.01.2015 г.			14	10
23	ЦНСТ III за деца и младежи с увреждания- град Велико Търново, ж.к. "К. Фичето " , ул. "Колония товар" Планира се да бъде разкрит считано от 01.01.2015 г.			14	10
24	ЦНСТ за деца и младежи, напускащи Кризисен център, ЦНСТ и Дом за деца, лишени от родителска грижа- - град Велико Търново, ул. "Н. Габровски " №49 Планира се да бъде разкрит считано от 01.01.2014 г.			11	8
25	Дневен център за деца с увреждания - планира се да бъде разкрит считано от 01.01.2015 г.			25	8
26	Клубове за работа с деца и младежи –към настоящия момент са разкрити 8 клуба в следните кметства: с. Ресен, с. Балван, с. Миндя, с. Шемшево, с. Церова кория, с. Присово, с. Арбанаси, с. Самоводене Предстои да бъдат разкрити в селата: с. Пчелище, с. Беляковец, с. Хотница, с. Русаля, с. Къпиново, с. Леденик, с. Водолей, град Килифарево, град Дебелец. Издържката на Клубовете за работа с деца и младежи се осигурява от общинския бюджет.				